

Heg en haag

Onder heggen en hagen verstaan we in dit hoofdstuk lijnvormige elementen van struiken. Heggen zijn altijd geplant en worden (intensief) beheerd. Denk aan de Maasheggen in de uiterwaarden langs de Maas en andere rivieren en aan de jaarlijks geschoren heggen in Zuid-Limburg. Daarnaast spreken we ook over heggen als we het hebben over liguster- en buxusbeplantingen in boerentuinen. Zie 'Boerentuin' in paragraaf 3.1 'Erf en gebouwen'. Hagen zijn geplant of spontaan ontstaan. Ze worden gesnoeid of groeien volop in de hoogte en breedte uit. Heggen en hagen bestaan uit struiken zoals meidoorn, sleedoorn, haagbeuk, vuilboom en dergelijke. Vaak doen ze dienst als perceelsscheiding. Vroeger hadden ze ook de functie van veekering.

Groenling

Doelstellingen

- nest-, schuil- en voedselgelegenheid voor vogels en zoogdieren
- verbindingsweg voor zoogdieren, amfibieën en vlinders
- bijdrage aan een aantrekkelijk landschap
- instandhouding van een cultuurhistorisch element

Winst voor de natuur

In heggen en hagen kan een grote variatie aan struiken voorkomen, zoals sleedoorn, egelantier, braam, Gelderse roos, haagbeuk en veldesdoorn. In breed en hoog uitgegroeide hagen is in de ondergroei ook een keur aan kruiden aan te treffen zoals nagelkruid, look zonder look en hondsdraf.

In heggen en hagen nestelen vogels als heggenmus, merel en kneu. Daarnaast zoeken vlinders zoals boomblauwtje, citroenvlinder en gehakelde aurelia naar voedsel en planten om eieren af te zetten. Bosmuis, veldmuis, egel en andere kleine zoogdieren schuilen er en planten zich er voort. Ook marters zoals bunzing en wezel zijn in en rond heggen en hagen vaak op zoek naar voedsel. Heggen en hagen zijn voor veel diersoorten (onder andere das: zie 'Das', in hoofdstuk 4 'Beheer van soort(groep)en'). belangrijke verbindingswegen tussen verblijfplaats en voedselgebied in landschappen die verder weinig beschutting en dekking bieden.

Meest geschikte lokaties

- aansluitend of in de buurt van andere houtopstanden: hier kunnen meer soorten planten en dieren (tijdelijk) voorkomen dan in geïsoleerde gelegen heggen;
- in een noord-zuid oriëntatie of langs wegen en kavelpaden: de opbrengstderving door schaduwwerking op productiegrond is hier het kleinst.

Evert Luchtenbelt, melkveehouder te Wapenveld (Gld): *"Ik heb drie kilometer meidoornhaag in de uiterwaarden van de IJssel. Voorheen werd twee kilometer haag om de zes jaar afgezet door de Werkvoorziening. Één kilometer haag knipte ik zelf. Dat kostte me iedere winter veertien dagen. Tegenwoordig heb ik de hagen uitgerasterd. Daardoor is de ondergroei dichter en vind ik er vaak nestjes van zangvogels. Zulke hagen horen bij het landschap. De subsidie aan de Werkvoorziening is gestopt, dus nu zal ik alles zelf moeten doen. Wat er nog staat, moet blijven. Ik vind ze gewoon mooi."*

Aanplant en beheer van heggen en hagen

Hoe breder de heg of haag, hoe meer soorten dieren er in kunnen voorkomen. Naarmate een heg of haag langer in onderhoud is, wordt de variatie aan planten in de ondergroei groter.

• Plant een haag aan

Vrij uitgroeiende hagen, die voor natuur de meeste waarde hebben, kunt u het beste aanplanten op een strook grond van minimaal vijf meter breed. Maai voordat u gaat planten de ter plekke aanwezige vegetatie en spit (kleine) plantgaten. Gebruik bosplantsoen en plant drie tot vier struiken per vierkante meter. Plaats zo nodig een raster tegen veevraat.

• Plant waardevolle soorten aan

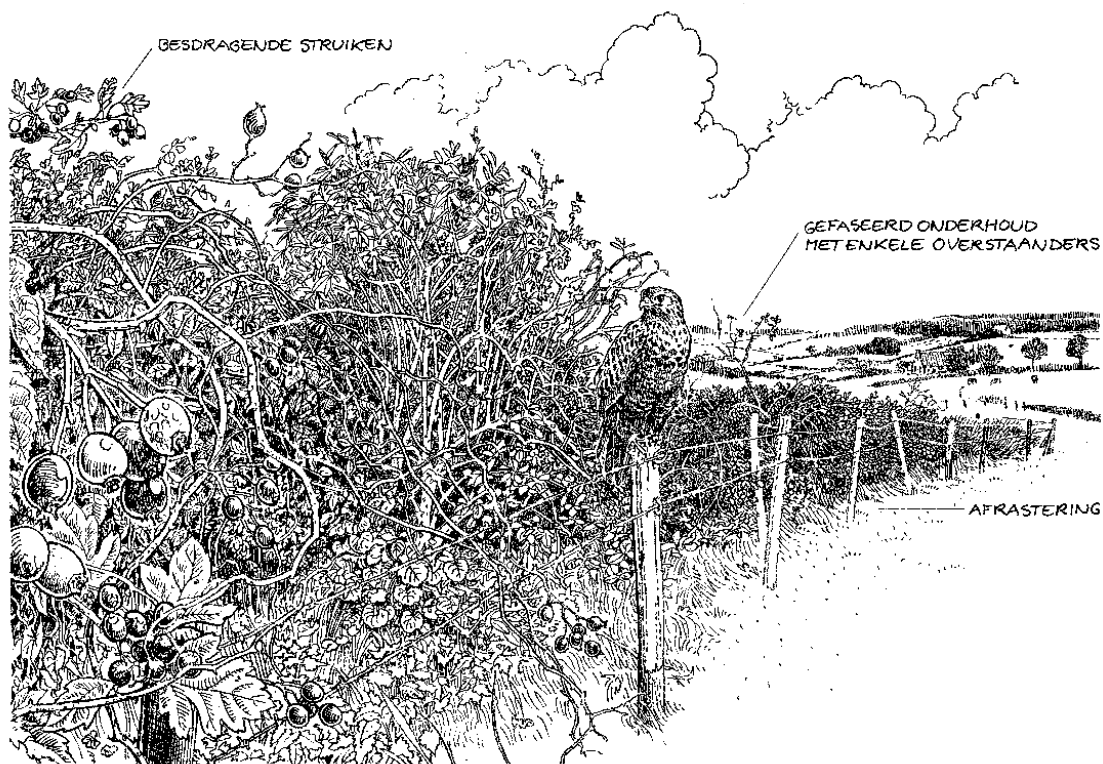
Kies voor soorten struiken die voedsel, nest- en schuilgelegenheid bieden aan vogels, zoogdieren, amfibieën en/of vlinders. Zie Bijlage 6 in hoofdstuk 9.

• Snoei de haag zo vaak als nodig

Een vrij uitgroeiende haag mag breed en hoog worden. U hoeft niet vaker dan eens in de vijf (of meer) jaar te snoeien.

• Vul open plekken op en raster zonodig af

Voor het behoud van een verwaarloosde haag kunt u open plekken het beste opvullen met nieuwe aanplant. Loopt de haag kans te intensief te worden begraasd door vee, raster deze dan af. Plaats het raster op ongeveer één meter afstand langs de haag. Het vee kan dan enigszins van de takken vreten en snoeit zo een beetje mee.

Gefaseerd onderhoud van een haag

Arbeid en financiering

Aanplanten van een haag kost tot circa een half uur per jonge aanplant ***?***. Het aanbrengen van een raster vergt, afhankelijk van de uitvoering, maximaal enkele uren per 100 meter. Het onderhoud van een haag of heg vraagt, afhankelijk van snoeifrequentie, geen tot enkele uren per 100 meter per snoeycyclus. Voor aanplant en onderhoud kunt u mogelijk hulp krijgen van een lokale natuurwerkgroep. De kosten van bosplantsoen bedragen f 0,50 tot f 1,50 per stuk. Inclusief planten komt dat neer op f 2,- tot f 3,- per stuk. Inclusief planten en exclusief raster kost een haag f 6,- tot f 10,- per strekkende meter. Voor financiering van aanplant kunt u mogelijk een tegemoetkoming in de kosten krijgen via de Regeling Landschapsverzorgingsbijdrage of de provinciale regeling voor aanleg en onderhoud van landschapselementen. Voor onderhoud kunt u mogelijk een vergoeding krijgen via een landelijke of provinciale regeling voor onderhoud van landschapselementen (zie hfst 5. Financieringsregelingen). Informeer hiernaar bij uw adviseur.